

OMAWIAĆ (60) *vb impf*

o oraz drugie a jasne. ◊ *W inf* -ma- (8), -mã- (5); -ma- *GroicPorz*; -mã- *CzehEp* (2), *Phil*; -ma- : -mã- *Mącz* (7:2). ◊ *W pozostałych formach* -mã-.

inf omawiać (14). ◊ *praes 1 sg* omawiałm (7). ◊ *3 sg* omawia (16). ◊ *3 pl* omawiają (7). ◊ *praet 3 sg m* omawiał (6). ◊ *3 pl m pers* omawiali (2). ◊ *imp 2 sg* omawiaj (1). ◊ *2 pl* omawiajcie (1). ◊ *part praes act* omawiając (6).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

1. *Przedstawiać w mowie lub w piśmie jakieś treści, sądy, objaśniać coś; explicare Mącz* (19) : *omawiać o czym* (2): *SarnStat* 1019; *O czym leges Societatis w prawach państwowych/ de damno culpa focij lato łzerzey omawiaią. GrabPospR* K3.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iż, jako] (2): *Tę Pielń pokornie omawia iako pan bog miał skarać y zefromocić przelladowce pana Iefułowe. WróbŻółt* L5; *GroicPorz* 113v.

W formule stosowanej w dokumentach urzędowych: »jako ... omawia« (11): *Iakom ia Slachetnego Vincentego Sokolowskiego na dobrowolney drodze niewbil [...] anym iemu dziesiętzi ran zadal iako pozew omavya tak my Bog pomoz y krzis swięthy. ZapWar* 1549 nr 2614, 1513 nr 2127, 1522 nr 2282, 1532 nr 2398, [1540] nr 2598, 1549 nr 2616, 2617; [*pruski Mistrz*] poślął także fwoie poły żałuiąc fie ná krolá Polłkiego iż mu wydziera Pomorłką ziemię/ którą kupili Krzyżacy v Márgrábiow/ iáko iego liłt omawia. *BielKron* 370v; iż *Księgi Ziemłkie máią bydź ták/ iáko Státutá dawné Kazimiérzá Wielkiego y iego sukcesorów omawiaią [w łobie zamykáią; continent JanStat* 552] *SarnStat* 937, 1002, 1030.

Zwoty: »jasnemi słowy, jasnie omawiać« (1:1): *Explico [...] Metaphori(ce). Wykładam/ Iálnemi słowy omawiam. Mącz* [305]b; iáko y o téy fprawie Vniiéy Aktá/ y *Constitucie/ y Deklárácie/ y Recefsy Séymów po té czáły będących iálnie omawiaią. SarnStat* 1019.

»omawiać swoją niewinność« (3): *Krol Ian [...] łzukał łálki v Solimaná przez dáry/ omawiając niewinność łwoię BielKron* 310v, 195v, 404.

»szerzej omawiać« (3): *anym mu zadal krwavey rany wvierzch głowy Iako pozew scherzey omawia tako my Bog pomoz y Swienthi krzisz ZapWar* 1549 nr 2617, 1549 nr 2616; *GrabPospR* K3.

2. *Świadczyć, być dowodem* (2) : *Iako(m) moy oczyecz szadzyerslal [!] podluk prava swego thentho dzyal gy ya po oyczu mem vpokoyu wyshey trzech lath y daley yako data thego prava omavya ZapWar* 1521 nr 2264, 1520 nr 2180.

3. *Przedstawiać argumenty w czyjej obronie, usprawiedliwiać; purgare Mącz, Cn; patrocinari, praestare, pugnare Mącz; diluere, dissolvere, elevare, eximere, expedire, expurgare, exsolvere, extenuare Cn* (24) : *Latebram periurio querere, Krziwoprziłiętwnu łwemu deki łzukać/ to yełt omawiać/ ográdzáć. Mącz* 185a, 332a.

omawiać kogo (14): *tám Woiewodá Ryńłki napierwey omawiał Celárzá/ yż prze trudnołci inne nie mogł Seymu dawno złożyć BielKron* 207v, 201 *marg*, 208, 249; *Patrocinator, Omawiać kogo/ Mowić zá kim/ Brónić kogo słowy. Mącz* 283d, 283d, 330a; *Górndworz* 12v, Q2v; *CzehEp* 333. *Cf omawiać kogo w czym; koga przeciw komu; kogo przed kim.*

omawiać kogo przeciw komu (1): Niechęć tu teraz inšzych zborow/ ludzi niektórych gorących [...] przeciw niektórym też RzymŃkiej Kátoliki [...] omawiać: bo káždy brzemiączko łwe poniešie *CzechEp* 26.

omawiać kogo przed kim (1): Rzecz wielka/ że omawiał łwe nieprzyiaciele/ Przed Oycem łwym niebiełkim/ choć ran bárzo wiele Od nich ná cíele łwym naświéłtzym odnośił *SiebRozmyśł* H4v.

omawiać kogo w czym (1): Praestare aliquem, Omawiać kogo w czym/ nie dáć mu w niczym łzkody cierpieć. *Mącz* 419b.

omawiać co (8): máią być karány/ włzakże łáfkáwiewy dla młodóci/ ktora ich vczynek nieiáko omawia. *GroicPorz* 114; gdy łwoię rzecz omawiał Kádenuš/ iż on iáko poeł kłiążki przyniośł niewiedząc co w nich iełł *BielKron* 207; oni chocia łtrácą bithwę/ ciełzą łie łwymi powieściámi/ omawiaiać łwą złá łpráwę/ mowiać: Nierowno nam było/ ten nas zdrádził *BielKron* 255, 369v; *CzechRozm* 218; *CzechEp* 10; Potrzebá prawdziwemu miłófnikowi Oyczyzny [...] niepobłázáć łobie wyłłpku łwego/ áni go omawiać/ ále emendę vczynić *Phil* D4; *GrabowSet* X4. Cf *omawiać co czym*.

[*omawiać co czym*: A prózno kto omawiać ma niewdzięczność łwoię chudobą/ niedołtátkiem *SenekaGórn* 105.]

omawiać od czego (1): *GroicPorz* mm cf »omawiać albo wolnego czynić«.

W połączeniu szeregowym (1): Omnes pro P. Quinto pugnant, Włzyłcy go bronia/ omawiają/ Są zá nim. *Mącz* 330a.

Szeregi: »omawiać i bronić« (1): A więcze ich iełłcze łmie kto omawiać y bronić/ żeby Antichriłtámi/ pzećiwnikámi Chriłtułowymi/ nie byli? *CzechEp* 333. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»omawiać albo wolnego czynić« (1): żadnego pijańłtwá niemáłz tákiego/ ktore by zupełnie od złego vczynku omawiać albo wolnego czynić miáło *GroicPorz* mm.

4. *Źle o kimś mówić, łżyć, obgadywać; obtrectare Mącz, Calep; extenuare, lacerare, male loqui, oblatrare, obloqui, rodere, vitilitigare Mącz; detrahere Vulg* (15) : Vitiligo [!], Háńbię/ łżę/ gánie/ włzcipliwie omawiam. *Mącz* 499d, 185c, 197c; *Obtrecto* – Wwłoczliwie mowie, omawiam, włączam. *Calep* [719]a.

omawiać kogo (8), *co* (3): *SeklKat* H3; *GrzegRóżn* M3v; Genuino mordere, Proverbium, Tayemnie kogo omawiać, zlie dzierżeć. *Mącz* 81d; Crimen extenuare, Wyłłpek czyi łżić/ omawiać. *Mącz* 449b, 64b, 197b, 357b, 462b; Nie omawiaćcie ieden drugiego brácia moi. Kto omawia brátá/ ábo ktory łádzi brátá łwego: omawia zakon (*marg*) łzácuie, ábo włączá zakonowi. (–) *WujNT Iac* 4/11.

W połączeniu szeregowym (1): Niedawiać ym [*przełóžonym duchownym*] pozywienia á nieplaciz tego/ Czo ym przyłłuffá/ krzywdę ym czinić przełładowáć ie/ y omawiać. *SeklKat* H3.

Zwrot: »złóciwiewie omawiać« (1): Iáko tedy Aryułł niezbožnym wyláczániem/ náturą Syná Božego od Oycá wyláczáł/ ták z drugiey łtrony Sábelliułł złóciwiewie omawiał. *GrzegRóżn* M3v.

Synonimy: 1. objaśniać, wykłádać; 3. bronić, oczyszciać, podpierać, sprawiać, wybawiać, zastanawiać się; 4. hańbić, łżyć, sromocić, szkalowáć, uwłoczyć, zniewáżáć.

Formacje współrdzenne cf MOWIĆ.

Cf **OBMAWIAĆ, OMAWIAJĄCY, OMAWIAN, OMAWIANIE**

